

כך צריכים הנסכים להבלע במקום המזבח ולא בכור שלידו. ולכן הגדילו את המזבח ובנו אותו גם על מקום השיתין, ועשו בו במזבח נקבים שבהם ירדו נסכי היין והמים אל השיתין שמתחתיו.

משנה ג:

למטה ברצפה שליד המזבח, באותה הקרן הדרומית מערבית, מקום של בור עמוק היה שם, ושטחו אמה על אמה. וטבלה של שיש היתה מכסה את אותו המקום, וטבעת היתה קבועה בה בטבלת השיש כדי שיוכלו להגביהה, שבו יורדין לשית שמתחת למזבח, ומנקין אותו.

וכבש היה לדרומו של מזבח, שלשים ושתים אורך, על רחב שש עשרה אמה.

ורבובה, חלל עשוי כעין חלון, היתה לו כמערכו, ששם היו נותנים פסולי הטאת העוף, שילונו בו לילה אחד וייעשו ל"נותר", ואז ייצאו לבית השריפה.

משנה ד:

אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח — מבקעת בית כרם הסמוכה לירושלים היו, שהיו בה אבנים חלקות. [המאירין].

וחופרין שם למטה מהקרקע הבתולה, שלא נחפרה מעולם.

ומביאים משם אבנים שלמות שלא הונף עליהן, שלא נגע בהן, ברזל.

שהברזל — פוסל את האבן למזבח בנגיעה בו גרידא.

והפגימה בשלמות האבנים פוסלת בכל דבר שנעשית בו הפגימה.

והוט של סקרא צבע אדום היה חוגרו כעין חגורה, באמצע המזבח, בגובה חמש אמות מהקרקע, כדי להכדיל בין הדמים העליונים, דם חטאת בהמה ודם עולת העוף שמקומם בחלקו העליון של המזבח, למעלה מחוט הסיקרא, לדמים התחתונים, דם חטאת העוף, ושאר הדמים של קרבנות בהמה, הניתנים למטה מחוט הסיקרא.

והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב, והיה היסוד "אובל", כלה, בדרום — אמה אחת לפני סוף הצד הדרומי. וכן במזרח היה היסוד כלה אמה אחת לפני סוף הצד המזרחי, ונמצא כי בקרן הדרומית מזרחית היה חסר היסוד אמה מכל צד.

וטעמו של דבר, כי מקומו של המזבח נועד להיות אך ורק בחלקו של שבט בנימין, והגבול בין יהודה ובנימין עבר בדיוק בנקודה זו, ולכן באותה הקרן, שהיתה משטחו של יהודה, לא נבנה היסוד.

משנה ב:

ולמטה בקרן מערבית דרומית של היסוד, היו שני נקבים, כמין שני חוטמין דקין, שהדמים הנתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן, ומתערבים באמה של המים העוברת בעזרה ויוצאין הדמים דרך האמה לנחל קדרון, וכיון שנעשתה מצוותן שוב אין מועלין בהם, והגזבר של הקדש

"בית המטבחים", שהוא מקום בעזרה שבו היו מטפלים בקרבנות לאחר שחיתתן, היה לצפוננו של מזבח. ועליו, על המקום בעזרה שנקבע כאיזור "בית המטבחים" היו שמונה עמודים של אבן ננסיין, נמוכים. ורביעין ריבועים של עץ ארז היו מונחים מעל גביהן של עמודי האבן הננסיים.

ואנקלויות ויום כפופים של ברזל היו קבועין בהם, בריבועי העץ, מצדם.

ושלשה סדרים של ויום היו לכל אחד ואחד מריבועי העץ שעל העמודים, המתאימים לגדלים המשתנים של הבהמות, שבהם תולין את הקרבנות ומפשיטין אותן, וכדי שלא יסריחו הקרבנות היו מניחים אותם על שלחנות של שיש שבין העמודים, ושם היו מדיחים אותן. ומתוך שהשיש הוא צונן הוא היה משמרם שלא יסריחו.

משנה ו:

הכיוור היה עומד בשטח שבין האולם ולמזבח. אך לא עמד ביניהם ממש, אלא, ומשוך היה כלפי הדרום.

המרחק בין האולם ולמזבח היה שתים ועשרים אמה.

ושתים עשרה מעלות מדרגות היו שם, לפני פתח האולם.

רום, גובהה של כל מעלה, היה חצי אמה.

ושלחה, רוחבה של כל מעלה [והיינו השטח של מדרך כף הרגל], היה אמה.

[הביאור דלהלן הוא על פי הגר"א!]

ובין המעלות היו מעין מדרגות רחבות, שהיו

נפגמה אחת מהן, מאבני המזבח, לא נפגמו האבנים כולם, אלא רק היא פפולה ומחליפים אותה, וכולן נשארות כשרות.

ומלבנים אותן בסיד פעמים בשנה: פעם אחת בפסח, ופעם אחת בחג הסוכות.

ואת ההיכל היו סדים בסיד פעם אחת בשנה, בפסח.

רבי אומר: כל ערב שבת היו מלבנים מקנחים אותו במפה, מפני הדמים.

לא היו סדין אותן בכפים בקנה של ברזל, על אף שהמברשת הנוגעת במזבח אינה מברזל, כי שמא יגע הברזל באבני המזבח, ויפסול במגעו את האבנים.

וטעמו של דבר שנגיעת הברזל פוסלת: שהברזל שעושים ממנו כלי משחית נועד לקצר ימיו של אדם, ואילו המזבח נברא לכפר ולהאריך בכך את ימיו של אדם. ולכן, אינו בדין שיונף המקצר על המאריך.

משנה ה:

במסכת תמיד מבואר שלא היו כופתים את קרבן התמיד לפני שחיתתו.

וטבעות היו לצפוננו של מזבח, ששם שוחטים את קדשי הקדשים, והיו הטבעות ששה סדרים של ארבע ארבע טבעות, ובסך הכל עשרים וארבע טבעות, טבעת לכל אחת מעשרים וארבע משמרות כהונה, ובטבעת היו מכניסים את ראש הבהמה, כדי שיוכלו לשוחטה מבלי לכופתה.

ויש אומרים ארבעה סדרים של שש שש טבעות היו, שעליהן שוחטין את הקדשים.

משטחי הליכה מרוצפים, הנקראים "רובד".
והיו ארבע סדרות, שבכל אחת היו שתי מעלות ורובד אחד:

מעלה ראשונה **אמה**, מעלה שניה **אמה**, ומעלה שלישית שהיא "רובד" של **שלוש** אמות.

וכן מעלה רביעית **אמה**, מעלה חמישית **אמה**, ומעלה שישית שהיא "רובד" של **שלוש** אמות.

וכן היו המעלה השביעית אמה והשמינית אמה, והתשיעית רובד של **שלוש** אמות.

ואילו הסדרה העליונה היו בה: המעלה העשירית **אמה**, המעלה האחת עשרה **אמה**, ורובד העליון **ארבע** אמות.

ובסך הכל היו שלשת הסדרות הראשונות רוחב של חמש אמות והסדרה הרביעית רוחב של שש אמות, וביחד עשרים ואחת אמות.

ונמצא שבשטח של עשרים ושתים אמות שבין האולם למזבח תפסו המדרגות עשרים ואחת אמות, כך שנשארה אמה אחת בלבד של קרקע שטוחה בין המזבח למעלות.

רבי יהודה אומר: הסדרה העליונה היתה **אמה אמה ורובד חמש**, ונמצא שהמעלה הראשונה היתה צמודה למזבח.

משנה ז:

פתחו של אולם: גבהו **ארבעים אמה**, ורחבו **עשרים אמה**.

ו**חמש אמלתראות**, קורות מצויירות של מילת [סוג אילן] היו על גביו.

הקורה התחתונה מביין חמשת הקורות שהיו מעל פתח האולם היתה ארוכה עשרים ושתים אמה ולכן היתה **עודפת** באורכה על אורך הפתח לשני צדדיו — **אמה מזה ואמה מזה**.

והקורה השניה, **שלמעלה ממנה**, היתה ארוכה עשרים וארבע אמות והיתה **עודפת** עליה, על הקורה התחתונה, **אמה מזה ואמה מזה**.

והקורה השלישית היתה של עשרים ושש אמות. והרביעית של עשרים ושמונה אמות.

נמצאת הקורה החמישית **העליונה** — **שלושים אמה!**

ונרובך שורה של אבנים היה בכותל שבין כל אחת ואחת מהקורות.

משנה ח:

ובלונמות קורות של עץ ארוז היו קבועין בתוך האולם, מכתלו של היכל לכתלו של **אולם**, לחיזוק כל אחד מהכתלים, לפי שהיו שני הכתלים מאד גבוהים, כדי שלא יבעט [שלא יטה הכותל על צדו] ממני רוב גבהו.

ו**שרשרות של זהב** היו קבועות בתקרת האולם ומשתלשלין כלפי מטה, שבהן, בשרשרות הזהב, היו פרחי כהונה מטפסים ועולין, ורואין את העטרת היפות שהיו מונחות בחלונות ההיכל.

שנאמר [זכריה ו יד]: "והעטרות תהיה [למזכרת לנודבים אותן]: לחלב, ולטוביה, ולידעיה, ולחן בן צפניה — לזכרון בהיכל ה'".

לתוך חלל עובי הפתח, כדי לכסות את עביו של כתל.

וכיון שכל דלת היתה רחבה חמש אמות [מחצית מפתח ההיכל] היא כסתה חמש אמות מתוך שש אמות של עובי הקיר. [יתכן שהאמה שנשתיירה שימשה כמזווה לדלת. עיין בסוף המשנה].

ושתי הדלתות הפנימיות היו נפתחות לתוך הבית, כדי לכסות את מקום "אחר הדלתות", שהמקום בכותל, המוסתר על ידי הדלת, הנפתחת כלפי פנים ההיכל, לא היה מצופה זהב, כי הדלת שהיתה מצופה זהב כסתה את אותו המקום, ולא היה צורך לצפותו זהב.

שכל הבית היה טוח בזהב חוץ מהמקום אשר נמצא "מאחר הדלתות", שלא היה צורך לטוח אותו בזהב היות והוא מתכסה על ידי הדלת המצופה זהב הנפתחת פנימה, ומכסה את המקום הזה.

רבי יהודה אומר: כל ארבעת הדלתות — בתוך עובי הפתח היו עומדות, וכמין אצטרמיטה, דלתות מתקפלות באמצעות צירים, הן היו עשויות, ונקפלות [מתקפלות] לאחוריהן, וכל אחת מהן תפסה שטח של אמתיים וחצי בלבד, ולכן יכלו לקפל גם את הדלתות הפנימיות וגם את הדלתות החיצוניות על עובי חלל הפתח, ונמצא שאלו, שתי הדלתות הפנימיות תפסו שתי אמות ומחצה מכל צד, בצדו הפנימי של חלל הפתח, ואלו, הדלתות החיצוניות תפסו שטח של שתי אמות ומחצה מכל צד, בצדו החיצוני של חלל הפתח.

והאמה הששית שבעובי הפתח שמשה משני הצדדים, החיצוני והפנימי — חצי אמה

גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ומדלח משוכה כלפי מעלה על גבי כלונסות קורות.

כל מי שהוא מתנדב זהב, היה עושה אותו בצורת עלה או גרגיר או אשכול, ומביא ותולה בה בגפן הזהב.

אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: מעשה היה שהיו צריכים להעבירה ממקום למקום ונמנו עליה שלש מאות כהנים כדי לטלטלה מחמת כובדה.

פרק רביעי

משנה א:

פתחו של היכל: גבהו עשרים אמה, ורחבו עשר אמות. 17-ב

פתח ההיכל היה בקיר שבין האולם ובין ההיכל, והיה עוביו של הקיר שש אמות.

וארבע דלתות היו לו לפתח שבין האולם להיכל: שתיים בפנים, בסוף עובי הכותל הפנימי, כלפי ההיכל, ושתיים בחוץ, בצדו החיצוני של עובי הכותל, כלפי האולם.

והראיה שהיו לו ארבע דלתות: שנאמר [יחזקאל מא כג-כד] "ושתיים דלתות להיכל ולקודש. ושתיים דלתות לדלתות. שתיים — מוסבות דלתות, שתיים לדלת אחת, ושתי דלתות לאחרת". וילפינן מהא דכתיב "ושתיים דלתות לדלתות" שהיו שני זוגות של דלתות לפתח ההיכל [לפי רש"י ביחזקאל שם].

שתי הדלתות החיצוניות — היו נפתחות